

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ СУДНОВИХ ОФІЦЕРІВ

У технократичному суспільстві підготувати висококваліфікованого технічного спеціаліста, виростити технічний таланти без гуманітарної освіти неможливо. Оскільки без неї ніколи не проявиться ні інтелект поколінь, ні асоціативне мислення, ні відважна інтуїція, ні, урешті-решт, та внутрішня свобода, поза якою не існує творчості. Там, де немає поваги до гуманітарних дисциплін, не може бути поваги до свободи творчості. Окрім того, лише гуманітарна освіта формує людей, які здатні широко й вільно мислити, здатні створювати ті інтелектуальні цінності, яких потребує не тільки політика, але й економіка, виробництво. Тому виникає проблема визначення ролі соціально-гуманітарних дисциплін у процесі становлення майбутніх судових офіцерів. Це посилює вимоги до вищих навчальних закладів щодо якісного здійснення процесів формування майбутніх поколінь спеціалістів морської галузі, вимагає змін педагогічних орієнтацій змісту гуманітарних предметів.

Одним із найважливіших практичних напрямів гуманітарної освіти є перегляд змісту навчання, відображення в ньому в доступній формі світової філософської й загальнокультурної спадщини, філософських і етичних концепцій, історії науки. Гуманітаризація освіти передбачає також підвищення в навчальному процесі статусу гуманітарних дисциплін із радикальним їх оновленням [2, с.77].

Аналіз досліджень і публікацій показав, що формування гуманітарної та фахової підготовки студентів розглядається в педагогічній літературі як одне з основних завдань. Фундаментальним питанням професійної підготовки фахівців негуманітарного профілю присвятили праці В. Андрущенко, П. Атутов, Н. Бідюк, С. Білевич, І. Зязюн, І. Козловська, В. Сидоренко, В. Кремень та ін. Концептуальні ідеї вдосконалення

підготовки студентів у вищих навчальних закладах представлені у працях Р. Гуревича, Й. Гушулея, В. Сластьоніна, А. Степанюк, Г. Терещука, М. Фіцули та ін. Питання мовленнєвої взаємодії студентів відображені в дослідженнях Г. Відоусана, Д. Вілкінза, Д. Стевіна.

Гуманітаризація освіти у вищому навчальному закладі готує студента не тільки як висококваліфікованого фахівця, а як майбутню освічену, розвинену, культурну людину, моральні принципи якої не дозволяли б їй бути поганим фахівцем. Гуманітарні дисципліни є теоретичною базою реформи виховання, науковим забезпеченням його гуманізації. Гуманістичний підхід до освіти розглядається в державних документах як можливість подолання основної хибки старої школи – її знеособлювання, зневаги до суб'єктів навчального процесу, як кардинальна зміна спрямування діяльності школи взагалі [4, с.63].

Завдання вищої школи полягає в цілеспрямованій пропаганді гуманітарних знань, підготовки молоді до творення добра й краси в повсякденному житті, навчанні, праці, сфері дозвілля й відпочинку.

Роль соціально-гуманітарних дисциплін у процесі становлення майбутніх суднових офіцерів дуже важлива. До головних завдань циклу належать:

- провадження освітньої діяльності за сучасними інноваційними технологіями навчання, що забезпечує умови для оволодіння системою знань про людину та суспільство;
- проведення наукової, навчально-методичної та виховної роботи згідно з освітніми стандартами;
- формування в курсантів громадянської позиції, патріотизму, офіцерської гідності, відповідальності за долю держави, суспільства й людства;
- вивчення загальних основ, методів пізнання, законів і принципів функціонування ринкової економіки та підприємництва в морській галузі;

- вивчення героїчного минулого українського народу та етапи формування суверенної незалежної України;
- формування навичок писемного та усного ділового спілкування;
- вивчення політичного життя суспільства в його різноманітних проявах;
- вивчення суспільства як цілісної системи, дослідження механізмів функціонування й розвитку різних соціальних груп;
- вивчення основних галузей філософського знання, форм буття та шляхів пізнання світу;
- вивчення культури як суспільного явища, що пояснює чисельні процеси духовного й соціального життя людини;

До головних структурних елементів гуманітарної освіти належать: світоглядно-філософська, соціально-політична та соціологічна складові, історична, культурологічна та філологічна, етична й естетична освіта, українознавча підготовка, еколого-природнича, політекономічна та економічна, правова освіта, психолого-педагогічна підготовка, система знань і навичок, що забезпечують здоровий спосіб життя. На думку вченого (Г. Балла) [1, с. 3-4], у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу, які сприяють злиттю культури, науки і природи, студенти засвоюють систему базових загальнолюдських (духовно-моральних, історичних та культурно-гуманітарних) пріоритетів і цінностей, зокрема любов як принцип буття, сенс здорового способу життя людини, її місце та ціль у житті, саморозвиток та самовдосконалення, почуття обов'язку, свобода творчості.

Оскільки майбутнім судовим спеціалістам у своїй професійній діяльності доведеться висловлювати думки, накази, пояснювати раціонально виконання професійних дій, бути комунікабельним, упевнено вести діалог і монолог, то для нашого дослідження важливим є виявлення готовності майбутнього фахівця саме до такої компетенції. Студент оволодіває накопиченим матеріалом з лінгво-комунікабельності в процесі навчальних видів діяльності під час вивчення таких соціально-гуманітарних дисциплін:

«англійська мова (за професійним спрямуванням)», «історія України», «історія української культури», «філософія», «українська мова (за професійним спрямуванням)», «політологія». У них фіксуються взаєностосунки «суб'єкт – об'єкт», також у процесі міжособистісного спілкування, де формується й розвивається система взаєностосунків «суб'єкт – суб'єкт».

Розглянемо такі складові предметів гуманітарного циклу: мотиваційно-пізнавальну, операційно-прогностичну та інтегровану.

Мотиваційно-пізнавальна складова гуманітарних предметів зосереджує свою увагу на комунікативних цілях та завданнях, які використовуються студентами в різних ситуаціях письмового та усного спілкування. Основною метою такої складової є допомога майбутнім судовим фахівцям оцінити власний рівень підготовки.

Операційно-прогностична складова сприяє формуванню та розвитку способів діяльності й займає значне місце в оволодінні, наприклад, в українській мові, стилями, використанні мовних одиниць у текстах різного функціонального спрямування тощо. На наш погляд, у ВНЗ формуванню вмінь та навичок писемного ділового спілкування має бути відведена належна увага. Це допоможе майбутнім судовим офіцерам у роботі з діловою документацією. Операційно-прогностична складова спрямована на стильову функціональність літературної української мови з метою оволодіння навичками правильної комунікації відповідно до мети та завдань культурних якостей сучасного судового спеціаліста, який використовує знання про основні функціональні різновиди в умовах ситуації ділового спілкування тощо.

Інтегрована складова предметів соціально-гуманітарного циклу спрямована на оволодіння навичками професійного спілкування, уміння вести дискусію, керувати командою, володіти способами комунікації, надавати накази, оформлювати документи, вести наради, брати участь у процесі спілкування в різних життєвих ситуаціях.

Отже, під час вивчення соціально-гуманітарних дисциплін акцентується увага на розвиток комунікативних навичок, що дозволить вмотивовано використовувати мовні засоби для досягнення тих результатів, які прогнозуються майбутніми судовими спеціалістами, і пов'язані з їх професійною діяльністю. Процес вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу передбачає засвоєння наукових знань про суспільство, людину, її природу, можливості її розвитку й саморозвитку, місце й роль особистості в суспільстві, а також впливає на формування ключових компетентностей майбутніх судових офіцерів. Аспекти висвітлення цієї проблеми є перспективою нашої подальшої роботи.

Література:

1. Балл Г.О. Гуманістичні засади педагогічної діяльності / Балл Георгій Олексійович. - К.: Педагогіка і психологія, 1994. - С. 3-4.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Кісіль М.В. Гуманізація вищої освіти як сучасна тенденція // Інноваційний розвиток суспільства за умов крос-культурних взаємодій: матеріали конференції. – Суми, 2008. – С. 49-51.
4. Сидоренко О. Проблеми гуманізації та гуманітаризації в освітній реформі // Вища освіта Україна. – 2001. - № 2. – С. 63-67.